

El debat autonòmic ► El finançament català

Pàgines 2 a 8 ►►

ELS COMPTES CLARS

Catalunya exigeix saber quant recapta i gasta l'Estat per comunitats

RAMON TREMOSA
I BALCELLS
PROFESSOR DE
TEORIA ECONÒMICA
DE LA UB

ANÀLISI

L'Agència Tributària del Ministeri d'Hisenda controla informàticament tots els ingressos dels contribuents, per petits que siguin. Però ¿sabem on van a parar els nostres impostos? A les pàgines web de l'Agència Tributària i dels diferents ministeris, les estadístiques territorials de recaptació dels impostos són escasses i antiquades, i brillen per la seva absència les informacions sobre on i quant gasta i inverteix l'Estat a les diferents comunitats autònomes.

El dèficit fiscal, una magnitud creixent

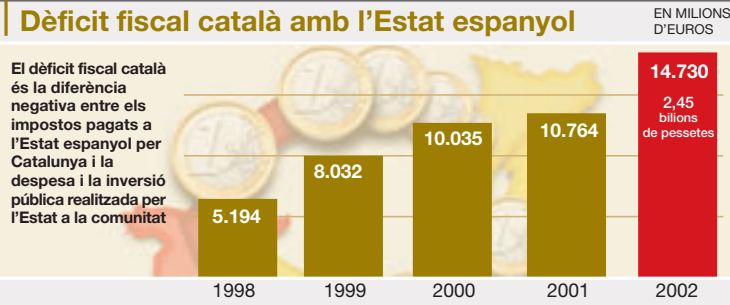
En els últims anys, els catalans estem patint un desequilibri creixent entre el que paguem a l'Estat espanyol en impostos i el que l'Estat gasta i inverteix a Catalunya, desequilibri que els economistes denominem dèficit fiscal. Aquest dèficit fiscal no deriva d'un excés d'aportació d'impostos de la ciutadania catalana a l'Estat espanyol, sinó d'una insuficiència significativa en la recepció d'inversions i de serveis públics per part de la mateixa institució.

La magnitud creixent d'aquest dèficit fiscal amb l'Estat espanyol (gràfic superior) limita el creixement econòmic català, és la causa principal de la insuficiència d'infraestructures de transport que pateix Catalunya i també perjudica amb incidència creixent els serveis socials catalans (pensions, guarderies, llistes d'espera, residències...)

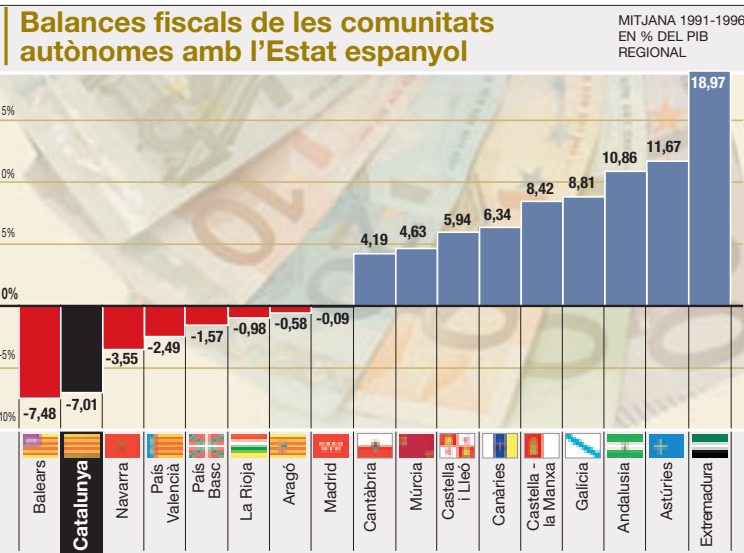
Així mateix, el gran esforç solidari de Catalunya amb l'Estat espanyol no està servint perquè les regions menys productives d'Espanya s'acostin a Europa, sinó perquè Madrid creixi de manera espectacular. Per això, és imprescindible disposar de la informació pública anual sobre quant recapta i quant gasta i inverteix l'Estat en cada comunitat autònoma, cosa que es coneix com a balanços fiscals, com es fa als països més avançats.

Solidaritat i creixement

El Govern del Partit Popular sempre s'ha negat a publicar les balanços fiscals de les comunitats autònomes, malgrat que existeixen reiterats mandats del Congrés dels Diputats. En els últims anys del Govern del PSOE, gràcies a la

Font: Julio Alcáide i Pablo Alcáide

Font: "Las balanzas fiscales de las CCAA", Antoni Castells i altres, Ed. Ariel, 2000, pàgina 270

facturen en altres comunitats, però la seva seu fiscal és a Madrid i els seus impostos s'imputen íntegrament en aquesta comunitat. S'hi van recaptar vuit dels 17 bilions de pessetes que va ingressar el Ministeri d'Hisenda (memòria de l'Agència Tributària del 2000: últim any disponible), percentatge molt superior al 17,5% que Madrid va aportar al PIB espanyol el 2000.

Hi ha el risc que els impostos imputats a la comunitat siguin més alts dels realment aportats.

La "trampa" de la balança madrilenya

Però el principal truc de la balança fiscal de la Comunitat de Madrid radica en la imputació territorialitzada de la inversió i de la despesa pública de l'Estat. El procedent seria imputar aquestes quantitats d'acord amb el criteri d'imputació denominat del flux monetari: si el Teatro Real s'ha construït a Madrid, el seu cost s'ha d'imputar íntegrament a la Comunitat de Madrid. Curiosament, en canvi, tots els estudis que conclouen que el dèficit fiscal de Madrid és molt superior al català utilitzen el criteri d'imputació denominat del benefici: si el Teatro Real és per a tots els espanyols, s'ha de repartir la inversió entre totes les comunitats.

El mateix passa amb les despeses dels 400.000 funcionaris de Madrid, amb uns ingressos que provenen de tot l'Estat: no imputar-los en la seva gran part a Madrid i diluir-los entre totes les comunitats altera d'arrel el càlcul de la seva balança fiscal i distorsiona completament el saldo. D'aquesta manera, gràcies a un criteri molt poc defensable tècnicament segons la literatura econòmica, el dèficit fiscal de Madrid amb l'Estat és tan astronòmic com fictici (vegin-se, en aquest sentit, les crítiques realitzades per l'economista Ángel de la Fuente sobre la utilització del criteri del benefici per al càlcul de les balanços fiscals: FE-DECA, 2001).

Curiosament, en el debat sobre les balanços fiscals s'hi troben a faltar referències al treball més rigorós publicat a Espanya fins avui, *Las balanzas fiscales de las CCAA, 1991-1996* (Ariel, 2000), d'Antoni Castells i altres. Segons aquest treball, en aquells anys i d'acord amb el criteri del flux monetari, la Comunitat de Madrid va presentar (en percentatge del seu PIB) un saldo fiscal mitjà amb l'Estat igual a zero, enfront d'un dèficit fiscal català amb l'Estat del 7% anual del nostre PIB. Avui dia, doncs, cap estadística és més important per a Catalunya que l'actualització i el debat sobre les balanços fiscals. ■

pressió de CiU, es va facilitar informació a un grup de professors universitaris per calcular i publicar aquestes balanços. Avui disposem de les mateixes dades rigorosament elaborades per al període 1991-1996 per Antoni Castells (Universitat de Barcelona), Ramon Barberán (Universitat de Saragossa) i altres (gràfic inferior).

A partir del 1999 la Generalitat ha deixat de publicar el seu càlcul del dèficit fiscal de Catalunya amb l'Estat, que venia publicant des del 1984, en el que constitueix un dels episodis més tristes de la supeditació de l'últim Govern de CiU als mandats del PP.

Gràcies al catedràtic gadità Julio Alcáide disposem de l'estimació més recent del dèficit fiscal català (gràfic superior): aquestes xifres suposen un 8,8% del PIB català de l'any 2000, un 9,3% el 2001 i un 10,3% el 2002, màxim històric d'aportació a l'Estat en percentatge

de la generació anual catalana de riquesa.

A Alemanya, en canvi, s'estima que unes aportacions dels estats federals a la caixa comuna de solidaritat superiors al 4% del seu PIB regional erosiona la seva capacitat de creixement econòmic futur. Per aquesta raó el Tribunal Constitucional alemany ha fixat aquest màxim com a límit a la solidaritat interterritorial.

Tot nou model de finançament hauria de posar límit al dèficit fiscal català (aquí radica la principal crítica al model pactat el 2001 pel Partit Popular i CiU), reduint a la meitat l'aportació catalana a l'Estat per fer compatible solidaritat i creixement. Qui hi perdria no serien les comunitats menys riques de l'Estat, sinó la principal destinatària de les faraòniques inversions del Govern espanyol en els últims quatre anys: la Comunitat Autònoma de Madrid.

El dèficit fiscal de Madrid és fictici

Paral·lelament al silenci oficial, estan apareixent a Madrid articles de premsa i informes econòmics on es postula que la Comunitat de Madrid pateix també un gran dèficit fiscal amb l'Estat, que fins i tot seria superior a la secular aportació catalana de fons sense contrapartida. Amb aquesta operació preteneixen tancar tota mena de debat sobre això.

I és precisament aquí on radica la causa principal de l'estancament econòmic català en contrast amb l'espectacular enlairament madrileny: només Catalunya pateix any rere any dèficit fiscal amb l'Estat, ja que el de Madrid és fictici.

Pel que fa als impostos recaptats a Madrid, en el càlcul de la seva balança fiscal amb l'Estat, s'ha de depurar el que es diu *efecte seu*: moltes empreses tenen les seves fàbriques i